

## PAPER DETAILS

TITLE: İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programı Üzeride Bazi Görüsler

AUTHORS: Adil ÇAGLAR

PAGES: 15-25

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1753>

## İLKOKUL 4. VE 5. SINIF SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİM PROGRAMI ÜZERİNE BAZI GÖRÜŞLER

Doç. Dr. Adil ÇAĞLAR

Bu çalışmada bir sosyal kontrol aracı, ideoloji taşıyıcısı ve çocuğun çevresi ve ihtiyaçlarıyla ilgili çeşitli sosyal bilim dallarının kapsamına giren, bazı temel bilgileri öğrenciye kazandırmayı amaçlayan bir kaynak olarak ilkokul Programını sosyolojik açıdan irdelemek, bu programda gerek konuların seçiminde gerekse bu programın bir sosyal kontrol ve yönlendirme aracı olarak kullanılmasında sosyoloji biliminin verilerinin yeterince değerlendirilmediğine işaret etmek istiyorum.

Bakanlığın 1990-1991 öğretim yılında denenip geliştirilmek üzere 25 Haziranda uygulamaya koyduğu ilkokul 4. ve 5. nci sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğretim programını gördükten sonra, konunun güncelliği açısından çalışmamı bu program üzerine yoğunlaştırmayı, bu noktadan yola çıkarak 1968 İlkokul Programı ile ilgili bazı düşüncelerimi iletmeyi uygun buldum.

Burada amacım ne bu programın (Sosyal Bilgiler) diğerlerinden yetersiz bir program olduğunu, ne de hazırlayıcılara ya da Bakanlığa bir eleştiri getirmektir. Çünkü Cumhuriyet tarihi boyunca hazırlanan bütün programlara gerek içeriği açısından, gerekse uygulanışı açısından aşağı yukarı birbirine benzemektedir. Burada irdelemeye çalışacağım husus bütün bu programların altındaki bilgi yükleyici zihniyettir.

Kanımca programlardan önce mutlaka değiştirilmesi gereken bu zihniyettir. çünkü her yıl 8 milyon çocuğu, bu zihniyetin ürünü olan yanlış eğitimle bir türlü cezalandırmaktayız.

İlkokul bir temel eğitim kurumudur. Temel eğitimi, her yurttaşın yaşamında karşılaşacağı bireysel ve toplumsal sorunları çözmede, toplumun değer ve normlarına uymada, toplumun kurallarını uygulamada ve üretici olmada temel yeterlikler kazandıran bir eğitim (Başaran, 1981) olarak tanımlarsak, Sosyal Bilgiler dersinin bu eğitim kademesinde yukarıda sayılan yeterlikleri kazandırmada vazgeçilmez önemi ve kapsadığı yer açık ve seçik olarak anlaşılır. Bu yüzden ilkokul programında bu ders iki mihver dersten biri olarak kabul edilmiştir.

Sosyal Bilgiler kavramına gelince, çeşitli sosyal bilim disiplinlerinden ilköğretim amaçlarına ve çocukların seviye ve ilgilerine uygun olan konuların seçilerek iç tutarlılığı olan bir yapı halinde bir araya getirilmesiyle oluşan dersin adı olarak tanımlanabilir.

İlköğretimde sosyal bilgiler ders üniteleri genelde üç temel kavram üzerine bina edilir. Yer, zaman ve toplum (Blyth, 1984, 80-99). Yer insanları halk yapan bir coğrafyayı, zaman insanları halk yapan olayları içerir. Toplum, bütün bu içeriklerin ortak paydasını oluşturr. Toplum çocuğun yaşadığı yakın çevreden başlayarak çocuğun gelişim basamakları, ihtiyaçları, ilgileri gözönüne alınarak, sistematik bir yaklaşımla basamak basamak genişleyen bir sosyal dünyadır. Bu çerçevede kim? bireye, gruba, ne? toplumun öğelerine, nerede? coğrafyaya ne zaman? tarihe, nasıl? toplumsal süreçlere, niçin? toplumsal değerlere atıfta bulunur. Bu atıflar Sosyal Bilgiler dersi ünitelerinin dinamiğini oluşturur. Burada merkez hiç kuşkusuz bizzat yaşayan toplumdur.

Program içeriği oluşturulurken coğrafyadan, uzay ve yeryüzü duygusu, tarihten zaman duygusu, insanların yaptıkları hakkında bilgiler, siyaset biliminden hükümetin görevleri, sivil hayata ve vatandaşlığa etkileri ekonomiden zenginlik, gelirin üretimi, dağıtımı ve tüketimi, antropolojiden kültürü merkez alarak toplumların karşılaştırılması, psikolojiden insan davranışları, sosyolojiden sosyal ilişkiler, kurumlar, felsefeden insanın değerleri, yönelimleri konusunda katkı sağlanabilir (Walsh, 1968, 28,29 Pring, 1987,128). Bu çerçevede içerik tespitinde yalnızca tarihten, coğrafyadan değil, diğer sosyal bilim adamlarında kendilerini sorumlu görmelidirler.

Burada dar bir akademik labirentcilikten, kompartmancılıktan elbette kaçınmak gerekir. İçerik oluştururken, akademik alanlar üstü bir tutumla çocuğun kapasitesi, program amaçları ve çevre gözönüne alınmalıdır. Zaten yukarıda sayılan sosyal bilim dallarını pratikte birbirinden ayırmaya imkan da yoktur. Herbiri toplumun farklı boyutlarının çeşitli açılardan görümünü verirler. Amaç' burada ve şimdi' ilkesinin ışığında olayları nirengi noktası yaparak çocuğun yaşadığı toplumu yorumlamasına ve ona katılmasına katkıda bulunmaktadır.

25.6.1990 günlü Tebliğler Dersinde denenip geliştirilmek üzere yayınlanan yeni proramın amaçları : 1- Vatandaşlık görev ve sorumlulukları yönünden (12 amaç), 2- Toplumda insanların birbirleriyle ilişkileri yönünden (6 amaç), 3- Çevreyi, yurdu ve dünyayı tanıma yeteneklerini geliştirme yönünden (5 amaç), 4-Ekonomik yaşama ve yeteneklerini geliştirme yönünden (6 amaç) olmak üzere dört ana başlık altında

toplanmıştır. Programın işlenmesiyle ilgili ise 32 ilke sayılmıştır.

#### 4. sınıf üniteleri içerik

- 1- Yaşadığımız yer.
  - a- Aile, okul ve toplum.
  - b- Yakın çevremiz.
- 2- İlimiz ve Bölgemiz.
  - a- Türkiye haritasında ilimiz ve bölgemizin yerini nasıl buluruz?
  - b- İlimizi ve bölgemizi tanıyalım.
  - c- İlimizin yönetimi.
  - d- Yurdumuzdaki coğrafi bölgeler.
- 3- Yurdumuz-Türkiye.
  - a- Yurdumuza genel bakış.
  - b- Yurdumuzda eğitim, sanat ve spor.
  - c- Yurdumuzda sosyal yardımlaşma kurumları.
- 4- Tarih, Tarihte Anadolu, Türkler ve İslamiyet.
  - a- Tarihe giriş.
  - b- Türklerin anayurdu ve Anadolu uygarlıkları.
  - c- İslamiyetin doğuşu ve Türklerin İslamiyeti kabulü.
- 5- Türklerin Anadolu'ya Yerleşmesi.
  - a- Büyük Selçuklu devleti.
  - b- Anadolu Selçuklu devleti.
  - c- Selçuklu uygarlığı.
  - d- Vatan ve millet.

#### 5. Sınıf Üniteleri

- 1- Osmanlı İmparatorluğu.
  - a- Osmanlı İmparatorluğu.
  - b- Osmanlı devletinin kuruluşu.
  - c- Osmanlı devletinin yükselme devri.
  - d- Osmanlı uygarlığı ve Avrupadaki yeri.
- 2- Dünyamız, yurdumuz ve komşularımız.
  - a- Dünyamız ve Türkiyemiz.
  - b- Yurdumuzda nüfus.
  - c- Yurdumuzda ekonomik hayat.
  - d- Yurdumuzun komşuları.
- 3- Osmanlı İmparatorluğunun duraklama ve gerileme devri.

- a- Osmanlı İmparatorluğunun dükarlama devri.
  - b- Osmanlı İmparatorluğunun gerileme devri.
- 4- Cumhuriyete nasıl kavuştuk.
- a- 1. Dünya Savaşı sonunda Osmanlı İmparatorluğunun durumu.
  - b- Kurtuluş savaşı.
  - c- Türk İnkilabı ve önemi.
  - d- Cumhuriyetimizin kurucusu Atatürk.
- 5- Dünyaya toplu bakış.
- a- Dünyayı tanıyalım.
  - b- Türkiye Cumhuriyetinin dış siyaseti.
  - c- Atatürk'ün son günleri ve ölümü.
  - d- Atatürkcü düşünce sistemi.
  - e- II. Dünya Savaşı.
- 6 - Demokratik hayat ve Anayasamız.
- a- Demokratik hayat.
  - b- Türkiye Cumhuriyeti Anayasası.
  - c- Devlet ve vatandaş.

Bu program daha önceki programa göre yüzeysel de olsa aile, yakın çevreyi müfredata dahil etmesi, vatandaşlık bilgileri eklemesi açısından eski programa göre olumlu nitelikler taşısada özünde eski programın daha da ağırlaştırılmasından başka bir şey değildir. Bu içerik, program amaçlarıyla olduğu kadar, uygulama ilkeleri, daha geniş çapta düşünülürse, ilkokul programının eğitim ve öğretim ilkeleriyle de bazı yönlerden çelişmektedir. Şöyle ki :

1- Programdaki ünitelerin büyük çoğunluğu 1. ilkede bahsedilen "çok yönlü bütün" olarak işlenmeye elverişli değildir. Örneğin Tarih, Coğrafya, Vatandaşlık Bilgileri üniteleri kategorik olarak birbirinden ayrılmıştır.

2- Üniteler birleştirilebilir, çıkarılabilir, yeni üniteler yapılabilir" ilkesinin bu programda gerçekleşmesi oldukça zordur. Program çocuğun, bölgenin ihtiyaçlarından çok, tespit edilmiş konuları ne yapıp edip vermek ister gibidir.

17- Özellikle tarih ve vatandaşlık bilgileri ili ilgili ünitelerde yakından uzağa ilkesi işletilmemiştir. Örneğin tarih konuları Türklerin anayurdundan başlatılmıştır.

4- Sosyal Bilgiler dersinde ele alınacak üniteler öğrencilerin ilgileri, bugünkü ve yarınki ihtiyaçları dikkate alınarak öğrencilerle birlikte seçilmesi ve hazırlanması ilkesi havada kalmaktadır.

5- Bu derste özellikle ezbercilikten, ezberlemekten kaçınılmalıdır. Öğrencileri görmeğe, gördükleri üzerinde iyi düşünmeye ve değerlendirmelerine yardım etme, bu derste öğrenciler yapacakları işleri, öğretmenin rehberliğinde arkadaşlarıyla birlikte planlamalı, bu plan çevresinde bazı sorumluluklar almaları üzerinde durulmalıdır. Öğretmen özellikle öğrenciyi kendi kendine aktif yapan ve onu araştırmaya ve incelemeye sevk eden metodlara öncelik vermelidir, dersi sınıfın duvarları arasından kurtararak başka yerler, kaynaklar, faaliyetler, araç ve gereçler kişilerle zenginleştirmelidir. İlkeleri bu kadar çok yönlü, geniş kapsamlı çok amaçlı ve soyut içerikli bir programda bir iyi niyet dileği gibi kalmaktadır. Hele içine ilkokulda gerçekten önemli olan rehberlik çalışmalarının da dahil edildiği haftada 3 saatlik bir sürede gerçekten iyi niyet dileği gibi kalmaktadır.

6- Demokrasi, disiplin, meslekler, toplumsal ilişkilerde saygı gibi konular bizzat ders işleme süresince hayata geçirilmelidir. Çocuğu iyi insan, iyi vatandaş olabilmebi için gerekli nitelikleri kazandırma amaçları yine konular, zaman penceresinden bakılınca uygulanmasına oldukça zor gözüyle bakılabilir.

7- "Çocuğun kişisel görüşlerini ön planda yer verilmesi ve bunlar değerlendirilmelidir" ilkesinin uygulanması zaman ve sınıf mevcudu açısından oldukça zordur.

8- "Çevrede meydana gelen konularla ilgili her olay değişiklik, yenilik üzerinde bizzat yerinde durulmalıdır" ilkesi yine zaman yetersizliği açısından zor hayata geçirilecek bir ilkedir.

Kısaca içerik bir dünyadan, ilkeler başka bir dünyadan gelmiş gibidir.

"İlkokulun bütün sınıflarında toplu öğretim esastır" ilkesi İlkokul Programının en önemli ilkelerinden ve getirdiği en büyük yeniliklerden biridir. Bu ilk şu gerçeklere dayandırılarak konmuştur: İlkokul çağındaki çocuk varlıkları, olayları ve kendisine öğretilmek istenen bilgileri bilim dallarına göre sıralanmış bir halde kavrayamaz, o çağının özelliği dolayısıyla genel olarak varlıkları ve olayları toptan algılamak durumundadır. Bunun için ki şimdiye kadar yalnız 1. devrede Hayat Bilgisi etrafında toplulaştırılan derslerin II. devrede de Sosyal Bilgiler ve Fen Bilgisi etrafında toplulaştırılması zorunlu görülmüştür (Kocaoluk, 1988,35). Oysa ünitelere bakıldığında konular açık ve seçik olarak bilim dallarına göre ayrılmıştır. Üniteler' toptan algılanabilecek' 'çok yönlü bir bütünlük içinde' işlenecek nitelikte değildir. Burada konular ünite adı altında verilmektedir. Örneğin 4. sınıfın 5. ünitesi olan 'Türklerin Anadolu'ya yerleşmesi' ünitesinde konu başlıkları şunlardır : Büyük Selçuklu İmparatorluğu,

Anadolu Selçuklu Devleti, Selçuklu uygarlığı ve vatan ve millet son konu içerdiği diğer üçünden bir ünite olmayacak kadar uzaktır. Yine dünyaya toplu bakış üniteleri dünyayı tanıyalım, Türkiye Cumhuriyetinin dış siyaseti, Atatürk'ün son günleri ve ölümü Atatürk'ün düşünce sistemi, II. Dünya Savaşı alt başlıklarından oluşmaktadır. Bu başlıkları bir ünite içinde ifade etmek ünite yönteminin ruhuna uygun değildir. Oysa bir önceki ünite de Cumhuriyetimizin kurucusu Atatürk adlı bir konu başlığı yer almaktadır. Pekala Atatürk ile ilgili konular birleştirilip bir ünite yapılabilirdi. Bilindiği gibi ünite yöntemi gestalt psikolojisinin öğrenmeyle ilişkin ortaya koyduğu 'bütünlük' ya da 'birlik ilkesi' uyarınca geliştirilen bir yöntemdir. Bu anlayışa göre öğrenci karşısında bulunan öğrenme durumuna birbirinden ayrı ve birbiriyle ilgisi bulunmayan parçaları değil, bir bütün olarak hepsine birden tepkide bulunur (Hesapçioğlu, 1988, 89). Bu amaçlara uygun olarak verilmek istenen bilgiler üniteler halinde organize edilir. Bu anlayışa göre önceden kararlaştırılmış belli amaçlara ulaşmak için ders programlarına göre işlenecek konuları birbirinden ayrı ve ilişkisiz parçalar olarak değil, birbirleriyle bağıntılı bir bütün olarak düzenlenir. Bu ilke uyarınca yapılan plan ve bu planın uygulanması ile ilgili yapılan çeşitli etkinliklere ünite destek bu çerçevede iki mihver dersten biri olan Sosyal Bilgiler dersi ünitelerinin ne kendi içinde ne ifade ve beceri derslerinin konularıyla ne de diğer mihver ders Fen Bilgisi konularıyla bir tutarlılığı ve paralellliği vardır. Bu açıdan bakıldığında toplu öğretim ilkesi biraz teoride kalmaktadır.

Bilim sözcüğü daha ilkökul çağında bile Fen Bilgisi ve Matematik derslerini çağrıştırır, Sosyal Bilgiler dersi ise ezber dersler olarak algılanır. Ezberin de bir öğretim yöntemi olduğunu yerinde kullanılması gerektiğini inkar edecek değiliz, ancak nasıl fen bilimleri bilimse, niteliği değişik de olsa sosyal bilimler de bilimdir. Bu müfredat incelendiğinde ağırlık büyük ölçüde bilgiye verilmiş, bilimsel süreç becerileri, bilimsel tutumlar kazandırmak gibi bir endişe yok gibidir. Oysa bilim çağında demokratik bir ülkenin vatandaşlarını yetiştirmede birinci derecede görev verilmiş bu dersin, bu üç alanda denge kurması gerekmektedir. Unutulmamalı ki sosyal bilimlerle fen bilimleri birleşik kaplar nazariyesi gibidir. Biri aşağı yukarı eşitler.

Müfredat programına bakıldığında, bu programın bütünüyle yetişkin gözüyle hazırlanmış bir program olduğu hemen farkedilir. Bu durum ilkökul programının öğretim ilkelerine çerçeve niteliğine ve sonundaki 'çocuğun gelişimi ve eğitimiyle ilgili açıklamalar' başlığı altında verilen bilgilere uygun düşmemektedir. Sonuçta'da bu konular 8-9, 10-11 yaş grubu çocuklara verilecektir. Çocukların bir başka yerde de belirtildiği gibi,

bu kadar geniş kapsamlı, çok boyutlu bir programı kavramaları, konulardan bilgi tutum değer, davranış oluşturmaları mümkün mü sorusuna evet demek oldukça güçtür. Bu konuda öncelikleri tesbit etmek gerekmektedir. İngilizlerin dediği gibi, hem helvayı yiyeceksin hem de param cebimde kalsın diyeceksin bu olmaz.

İlkokul programı bir bütündür. Bu programda aksayan yalnızca sosyal bilgiler programı değildir. Programın bütününde günümüzün ihtiyaçları karşılamaktan uzak öğeler bulunmaktadır. Bu yüzden programın bütününe gözden geçirilmesine ihtiyaç vardır.

Yeni programın hazırlanması 1960 lı yıllarda şu gerekçelere dayandırılıyordu :

1- Öğretmen merkezli bir program yerine çocuğu tanımaya önem veren öğrenci merkezli bir programa geçilmelidir.

2- Zamanı 40 dakikalık mutlak dilimlere ayırmak yerine, durumu ihtiyaca göre daha dinamik ve esnek bir zaman kullanımını ön gören, çalışma birimi olarak günü kabul eden bir program oluşturulmalıdır.

3- Merkeziyetçi değil, çevreyi esas alan her türlü çevre şartlarına uyulanabilecek, esnek bir çerçeve program geliştirilmelidir.

4- Tek konu alanlarına ayrılmış mozaik bir program yerine, öğrencinin ilgi ve çevre imkanlarına göre üniteler halinde toplulaştırılmış bir program düzenlenmelidir.

5- Planlamayı mekanik bir alışkanlık haline getirmiş bir program yerine, planlamayı eğitim öğretimin ayrılmaz bir parçası olarak gören, öğrenciyi öğretmeni sınıf duvarlarından kurtaran, eğitimi öğrenci ve öğretmenin ortak bir faaliyeti olarak gören bir programa geçilmelidir.

6- Bilgiden çok beceri, tutum ve alışkanlıklar kazandırmayı öngören, bilgiyi tutum, alışkanlık ve davranışların bir ön şartı olarak gören program oluşturulmalıdır.

7- Sanat, iş, beden eğitimi derslerini ikinci sınıf ders olarak gören bir program düzenlenmelidir (Karagöz, Green, 1965, 11-28).

**Bu yüzden yeni program şu dört temel üzerine bina edilmiştir;**

1- Çocuğa toplumsal ilişkilerde karşılaşılabileceği her türlü problemi çözecek güce sahip olduğunu kavratmak,

2- Toplumla olumlu bağlar kurabildiği ölçüde mutlu olabileceğini kavratmak.

3- Toplum kalkınmasının en değerli kaynağının insan gücü olduğunun bilincine vardırılmalı.

4- Türkiye Cumhuriyetinin bir vatandaşı olduğunu kavratmak (Karagöz, Green, 1965, 23).

Bu gerekçelerin ne ölçüde giderildiğine bugün baktığımızda yukarda sayılan olumsuzlukların hemen hepsinin bugün de devam ettiğini hatta, bazılarının daha da ağırlaştığını görürüz. Denebilir ki, program bu tip uygulamaları öngörmektedir. Doğru ama programını uygulama boyutunda niye özüne uygun bir uygulama içinde sokulamadığı konusunda yeterli duyarlık gösterilmemiş, gerekli araştırmalar yapılmamıştır. Nitekim bu şikayetlerin bazıları '68 programı için tekrarlanmıştır. Yine bizzat bakanlığının yayını olan ilköğretim Okulu Kılavuzu'nda mevcut ilk okulları aynı zaafarla eleştirildiğinde görülmektedir.

Bugün yürürlükta '68 programı gözükse de pratikte uygulanan '48 programının yaklaşımıdır, denhirse çok aykırı bir söz söylemiş olmaz.

200 ülkede zorunlu eğitimin 5 yıl olduğu 5 ülkeden biriyiz. Bütün bu ülkelerin % 66' ında zorunlu eğitim 8-12 yıl olduğu düşünülürse bu sürenin çağın ne kadar gerisinde kaldığı görülebilir. Bu olumsuzluğa ek olarak, Türk ilköğretimi 1986&87 verilerine göre zaafarla da doludur. 50457 ilkokuldan 12188 inde ikili, 29 unda üçlü öğretim yapılmaktadır. Köy okullarının %34.7 si tek dersanelidir. Bütün okulları % 33 nde birleştirilmiş sınıf uygulaması vardır. Kentlerde bir sınıf ta 65.3 öğrenci düşmektedir. Kentlerdeki 4692 okul (tüm okulların : 10.2 s) öğrencilerin % 48 ini taşımaktadır. Her köy okuluna ortalama 2.2 derslik, 2.4 öğretmen düşmektedir (Kaya Y.K. , 1989, 63-67). Kent merkezlerinde son yıllarda doruğa çıkan sınav kazandırma histerisi, bazı yörelerde yalnızca Türkçe öğretebilme çabası, fiziki ve ekonomik imkanları yetersiz okullar mesleki motivasyonu düşük öğretmenler gibi olumsuzluklarla yukarıdaki 5 yıllık sürenin değerini pratikte nerdeyse 2.5 yıla indirmektedirler. Bu olumsuzluklara birde program yetersizliği eklenince bu süre içinde yapılan eğitim ve öğretim bu ülkeye gelecek yeni bir bin yıla sağlıklı biçimde taşınması mümkün değildir.

Cumhuriyet döneminde ilkokul programları üzerine yapılan çalışmalar gözden geçirilirse önemli yıllar 1924,1936,1939,1948,1961 ve 1968 yıllarıdır (Kısakürek, 1987, 31-38). 1968 yılından buyana bazı ufak değişiklikler bir yana bırakılırsa, 1969 programı 22 yıldır üzerinde önemli değişiklikler yapılmadan en uzun kullanılan program olmuştur. Üstelik yapılan değişiklikler programın bütünlüğünü bozmuştur. Örneğin "Öğretim programlarını dahil edilen ve ders kitaplarına aktarılacak olan Atatürkçülük ile ilgili konular" başlıklı tebliğ bunun en güzel örneğidir. Söz gelimi Fen

bilgisi 4. sınıf dünyamız ve gökyüzü ünitesinin bir konusu bu tebliğ ile Atatürk'ün kişisel özellikleri ve çeşitli yönleri olmuştur.

Bugün başlanacak ciddi bir çalışma 2000 yılında bitebilir. Bu açıdan 68 programının, Milli Eğitim Temel Kanunundan öngörüldüğü şekilde 8 yıllık temel eğitim programı olarak, bütün yönleriyle yeniden düzenlenme zamanıdır. Bir kişinin eğitim yoluyla toplama kazandırılması, belli bir alanda başarılı olabilmesi için 25 yılın gerekli olduğu düşünülür ise, bu konuda çok geç kalındığı söylenebilir. Burada bir parantez açarsak, 1990 yılı rakamlarına göre ilköğretim okullarının sayısı 1400 ü aşmıştır. Bu okullar bizzat Bakanlığın yaptırdığı araştırmalara göre (Doğan, Külahçı) kimlik bunalımı içindedir. Ne program bazında, yönetim bazında ne de ilköğretim kılavuzunda öngörülen şartlar bazında bir okul bütünlüğüne ulaşmışlardır. Bu olguda yeni bir program geliştirme çalışmasını zorunlu kılmaktadır. Zaten V.BYKP de ilk ve ortaokul eğitim programları yönetim, teşkilat, mevzuat yönünden bütünlüğe kavuşturulacağı belirtilmiştir (s.228). Öğretim programları çağımızın, modern teknolojinin ve yurdumuzun şartlarına uygun bir duruma getirilecek, çeşitli kademelerdeki öğretim programları arasında, çağdaş eğitim anlayışına uygun olarak birlik sağlanacaktır (s.226). Aynı amaç 12. şurada Temel Eğitim Programları bir bütün olarak yeniden ele alınmalıdır (s. 509), programlar arası bütünlük sağlanmalı (s.511) şeklinde belirtilmiştir. VI.BYKP müfredat programlarının bilimsel araştırmalara dayalı olarak günün ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde yeniden hazırlanmasına önem vereceğiz (s.158) şeklinde dile getirilmektedir. İngiltere'de yayınlanan bir kitapta 8 yıllık program çalışması ile ilgili olarak, "lifeoriented basic education projet" adlı bir projenin 1986 dan buyana 600 den fazla okulda uygulandığı ile ilgili bilgi okuduysakta Bakanlık yayınlarında bu çalışmayla ilgili herhangi bir kayda rastlamadık (Galton, Blyth, 1989, 239).

Bu öneriyi yaparken 8 yıllık ilköğretimin bugünkü ekonomik durum, okul şartları açısından "yaptım oldu" denecek kadar kolay olmadığını, getireceği ekonomik yükün, gerektireceği fiziki ihtiyacın farkındayız. Bu noktada program çalışmasının ilk yapılacak çalışmalardan biri olduğunu düşünüyoruz

## KAYNAKLAR

- Başaran, İ. Ethem; Temel Eğitim ve Yönetim A.Ü.Y. ları Ankara, 1982
- Blyth, Alan; Development, Experience and Curriculum in Primary Education, St. Merton' s Press London. 1984
- Callahan, Joseph F ve Clark, Leonard H; Teaching in the Elemantary School Planing for competence, Macmillan Pub. New York, 1977
- DPT. V. BYKP. (1985–1989), DPT Y. ları, Ankara, 1987
- DPT. V. BYKP Destek çalışmaları, V. BYKP Döneminde Sektörel Gelişmeler, 1985–1989, Ankara, 1987
- DPT. VI. BYKP 22.5.1989 gün 20112 sayılı Resmi Gazete
- DPT Yeni Strateji ve Kalkınma Pyanı III. Beş Yıl, 1973–1977 Ankara, 1973
- Doğan, Hıfzı, Şadiye Kulakçı; İlköğretim Okulu Araştırması C.2 MEGSB. Y. ları Ankara, 1984
- Galton, Maurice, Blyth, Alan (ed) Handbook of Primary Education in Europa, David Fulton Pub. London, 1989
- Hesapçioğlu, Muhsin; Öğretim İlike ve Yöntemleri, Beta y. ları, İstanbul, 1988
- Jarolinek J, Walsh, Huber; Reading for Social Studies in Elemantary Education, The Macmillan com. New York, 1968
- Karagöz, Süleyman ve Green, Elanork; Proje Metodu, Yeni İlkokul Programı Taslağı ve Ünite Çalışmaları, MEB. y. ları III. B. 1965
- Başkan, Mehmet (der) İlkokul Müfredat Programı, Özel yayın, Ankara, 1987
- Karagözoğlu, A. Galip; (Hz) Program Taslağı ile ilgili Açıklamalar ve Örnekler, MEB Y.ları, Ankara, 1966
- Kaya, Y. Kemal; İnsan Yetiştirme Düzenimize Yeni Bir Bakış Eğitimde Model Arayışı, Bilim Y. ları, Ankara, 1989
- Kısakürek, M. Ali ve Ark; İlkokul Programı ve Öğretim Yöntemleri, Açıköğretim Fak. Y. ları, Ankara, 1987
- Kısakürek, M. Ali, Paykoç, Fersun; Sosyal Bilgiler Öğretimi, Açıköğretim Fak. Yay. Ankara, 1987
- Kocaoluk, Fatma ve M, Şükrü (der) İlkokul Programı ve Beş sınıfın Yıllık Planı, Kocaoluk Y. ları, İstanbul, 1986
- Lee, Murray ve Doris; The Child and His Curriculum, Apleton Cenrury–crofts, inc.

New York, 1960

MEB. 25.6.1989. gün 2315 sayılı Tebliğler Dergisi Ankara, 1989

MEGSB. 12. Milli Eğitim Şurası, 18 – 22 Temmuz 1988, Raporlar, Görüşmeler, Kararlar, İstanbul, 1989

Pring, Richard; Personel and Social Edications in The Curriculum Concepts and Content, Hodder and Stoughton, London, 1987

Wiegand, Patrick ve Rayner, Michel (ed) Curriculum Progress 5 – 16 Scholl Subjects and The National Curriculum Debate, the Falmer Press, London, 1989